

A BME Gazdaság és Társadalomtudományi Karán

2015. november 17-én megtartott

Tudományos Diákköri Konferencián

Közgazdaságtan szekcióban

A Heller Farkas Alapítvány különdíjában részesült

Dolgozat címe: Boldogít-e az állami pénz?

Szerző: Kelemen Bendegúz a GTK Alkalmazott közgazdaságtan alapszak hallgatója

Konzulens: Hevér Boglárka egyetemi tanársegéd, Közgazdaságtan Tanszék

A dolgozat rövid kivonata*

Arra a kérdésre, hogy az államnak mennyit kell költenie az ország lakosaira, a mai napig nem született egységes válasz. A történelem során folyamatosan változott az államok mérete, és manapság is a világ különböző tájain más-más elv alapján költekeznek az államok. A skandináv országokban az egész társadalmat lefedő, minden igényt kiszolgáló társadalombiztosítás mellett az állam sokat költ a színvonalas oktatás és az egészségügyi szolgáltatások finanszírozására. Ezzel szemben például az Egyesült Államokban a jóléti szolgáltatások piacosítottak, magánforrásokból történik az oktatás és az egészségügyi kiadások finanszírozása, nincsen kötelező társadalombiztosítás. Dolgozatomban fő kérdése: „A társadalom boldogságérzete szempontjából létezik-e az állami kiadásoknak egy ideális szintje?”

Dolgozatom első részében az állami kiadásokat csoportosítom: az államnak feladata a piaci kudarcok kezelése, emellett finanszírozhatja az oktatást, az egészségügyi kiadásokat, nyújthat nyugdíjbiztosítást. Ezután az államokat kategorizáltam a jóléti szolgáltatások piacosíttósága szempontjából, így beszélhetünk liberális-, konzervatív- és szociáldemokrata államokról. A liberális állam (pl. az Egyesült Államok) nem érzi feladatának a jóléti szolgáltatások biztosítását, a társadalmi különbségek csökkentését. A konzervatív berendezkedésű államokban (pl. az Egyesült Királyságban) jellemzően biztosítja az állam a jóléti szolgáltatásokat, de kevés támogatást nyújt a magáncélú beruházásokra. A szociáldemokrata államokban (pl. a skandináv államokban) a kormányzatok fontosnak tartják a társadalmi különbségek csökkentését, melynek eszközei a széleskörű jóléti kiadások.

Dolgozatomban célfüggvénynek a boldogságot választottam, mert szerintem a GDP nem méri jól egy társadalom fejlettségét, nem számít jólétet, fenntarthatóságot. Az általam használt Happy Planet Index (HPI) kidolgozójának, a londoni New Economics Foundation agytrösztnek a jelmondata: „Közgazdaságtan, mintha az emberek és a bolygó számítanának”. Én is ennek a szellemiségében igyekeztem az állami kiadások és a boldogság közötti kapcsolatot keresni.

Számításaim során Microsoft Excel segítségével korrelációt mértem a World Bank Data GDP- arányos állami kiadás adatai és a HPI szubjektív boldogságérzet komponense között. Több országcsoportot vizsgáltam, az első az OECD-országok voltak, ahol pozitív korreláció jött ki. Ez azt igazolja, hogy ezekben a főként szociáldemokrata berendezkedésű országokban minél többet költ az állam, annál boldogabbak. Külön megnéztem az Egyesült Államok tagállamait, ahol egy gyenge negatív korreláció jött ki. Ez azt jelenti, hogy a liberális államban ha többet költ az állam, a boldogság rovására mehet. A visegrádi országokban erős negatív korreláció jött ki. Ezt azzal magyaráztam, hogy a volt szocialista

országokban az emberek kiábrándultak az államból, szeretik, ha kevésbé szól bele az életükbe. Az utolsó országcsoport a dél- és kelet ázsiai országok csoportja volt, ahol szintén pozitív korreláció jött ki. Szerintem ennek az oka a térség kultúrájában rejlik, itt az emberek jobban elfogadják, ha nagy az állam, és felülről szabályozva újraosztják a jövedelmüket.

Kiemeltem Szlovákia helyzetét, ahol az elmúlt évtizedben csökkentették az állami kiadásokat és ezzel párhuzamosan az adókat is. Így többet hagynak az emberek zsebében, amiről ők maguk döntenek, hogy mire költik. Szlovákia boldogsága ebben az időszakban növekedett.

Konklúzióként a bevezetőben megfogalmazott kérdésre válaszoltam: „A társadalom boldogsága szempontjából nem létezik egy egységesen, minden országra működő jó válasz az állami kiadások nagyságára vonatkozóan.” Nyitott kérdésként hagytam Magyarország helyzetét: nagyok az állami kiadások, mégis boldogtalanok vagyunk.

A TDK dolgozat iránt érdeklődök vegyék fel a kapcsolatot a szerzővel: kelemen.bendi@gmail.com